

Kázání

při ekumenické pobožnosti

v rámci Týdne modliteb za jednotu křesťanů

čtvrtek 23. ledna 2020

17:30 – kostel Církve československé evangelické v Rožnově

Drahé sestry a drazí bratři v Kristu!

Úvod

Na Boží slovo se dá v boji s mocnostmi temna spolehnout. Jednou nás vede, abychom rány snášeli a tužili se, jindy vyzývá k výpadu, k obraně pravdy. Útočí-li Zlý na nás, budme pevní v průzračně čistém Božím slově. S ďáblem však nesmíme klábosit, jeho úmysly jsou skrz naskrz špatné.

O Boží slovo se dá v skutku opřít, třebaže vypadá mnohdy chatrně.

Skvěle to dokládá ambon v Jedovnici, jehož autorem je sám Ludvík Kolek. Vůbec nepřipomíná ony čtecí pulty, jimiž se to v našich chrámech hemží. Jeho smělé řešení přesahuje prostou funkčnost. Představuje působivé rozjímání nad nepomíjivostí Božího slova uprostřed nestálého světa, popisuje architektonické úspěšné hledání pevného, archimedovského bodu, pomocí něhož pohne i vesmírem. Čtyři bílé, mramorové kruhy, mohutné jako mlýnské kameny či ocelové kotvy, odkazují na čtveroevangelium; jsou sestaveny na způsob schodiště. Tato prapodivná stezka do nebes přitom není podepřena žádným pilířem, visí či přímo se vznáší v prostoru; jakási neviditelná ruka ji tajemně přidržuje. Přes sebe jsou dílce položeny tak rafinovaně, že vyvolávají v duši návštěvníka opravdovou pochybnost či obavu. Víra bývá rozechvělá... A co teprve pociťují služebníci Božího slova, mají-li vystoupat až nahoru! Při prvním našlápnutí znejistí a leckdy zakoušejí závrať. Hej, ty, který stojíš na výšině, je tvůj život opravdu na výši?

Milovaní, rád přicházím každý rok do tohoto útulného kostelíku. Pobožnost, kterou tu konáme, se vyznačuje chvályhodnou prostotou a upřímností. Také je mi milé, že se předčítá Boží Slovo přímo z Bible. Pokud je mi známo, dělá se to v evangelických sborech zcela běžně. Tato Bible bývá uložena na nejvýznamnějším místě - na stole Páně. Leckdy jde o výtisk, který předkové i staletí přechovávali jako ten největší poklad.

U římských katolíků se už dávno ustálila praxe, že předčítáme z lekcionáře, kde jsou úryvky přehledně utříděny na každý den církevního roku. Z dějin víme, že existovaly knihy určené jednotlivým čtenářům Božího slova, tedy pro lektora, žalmistu, podjáhna a jáhna. Tam byly uváděny příslušné biblické knihy tak, jak běží. Místo, které se mělo zrovna číst, se dohledalo podle pomůcky zvané comes, v níž bylo upřesněno pomocí incipitu a excipitu.

Slovo Boží hlásané v církvi

Po druhém vatikánském koncilu, který zasedal v šedesátých letech minulého století, byla nově seřazena i biblická čtení, jež zaznívají při bohoslužbě. Toto dílo ocenil i papež Pavel VI.:

Všechny tyto úpravy směřují k tomu, aby se vždy více u věřících vzbuzoval hlad po Božím slově, který má pod vedením Ducha Svatého povzbuzovat lid nové úmluvy k dosažení dokonalé jednoty církve. Pevně doufáme, že při tomto novém uspořádání kněží i věřící zbožněji připraví svou mysl k večeři Páně a zároveň se budou hlubším rozjímáním Písma svatého den ze dne hojněji sytit slovy Páně.¹

¹ Viz apoštolská konstituce Missale Romanum.

Probudit hlad po slovu Božím, hlásaném, nikoli psaném či tištěném. Příležitě to vystihnul jistý kněz z Burkina Faso:

{...}v biblické době měli k psanému textu přístup pouze nemnozí jedinci. Vzpomeňme na Ježíše v synagoze — vystoupí, dostane svitek, čte a všichni naslouchají. S tímto vzorcem se setkávám dnes v Africe. Naše národy žijí v kontextu ústní komunikace, zatímco na Západě už řadu století převládá kultura psaného slova. Mění se tak celá dynamika komunikace a její hodnoty. — a náš misionář pokračuje - Například v naší tradici má slovo velkou důležitost, není možné ho vyslovit, aniž by se přihlíželo k dopadu tohoto slova na druhého člověka, a proto nelze něco říci a něco jiného pak udělat. Tuto hodnotu je třeba uchovat, abychom pochopili důležitost Písma — které není psaným záznamem, ale slovem, jež je nutno oživit, aby pak jako slovo mohlo být přijímáno.²

Ano, před slovem psaným má přednost slovo hlásané. Jedině ono nás burcuje k odpovědi. Čtené se tedy má v přednesu blížit mluvenému. Jako když přítel přednáší slova z přítelova dopisu, říkával velký evangelický teolog Dietrich Bonhoeffer.

Samotné knize evangelií se v mnoha církvích prokazuje úcta, ale Kristův hlas, ten zaznívá pouze při jeho přednesu, nikoli četbě.

Proto bývá hlásání evangelia provázeno mnoha dalšími dílčími obřady, jimiž se vzdává hold Kristu přítomnému ve svém slově: Může se předčítat z evangeliáře. Užívá se svíce a kadidla. Koná se malý průvod. Při přednesu stojíme.

Boží slovo má také své vlastní služebníky. Slabinou mnoha farností je jejich nedostatek:

Když jsem působil v Dlouhé Loučce, nedaleko Šumperku, musel jsem přede mší obcházet jako vlk kostel a hledat, koho bych přesvědčil, ať se ujme prvního a druhého čtení. Na výběr jsem mnoho neměl. Jeden šedesátník byl skoro slepý: i když vcelku obstojně řídil auto, na čtení si netroufal. Druhá paní byla prakticky hluchá, předříkávat růženec, to ještě ano, ale předčítat z Písma? Třetí byla Slovenka a bála se nevhodné výslovnosti. Jiní jako polní myšky z bázní ustupovali, když jsem okolo podoběn jestřábovi kroužil. Jedna paní, když byla požádána o čtenářskou službu, zaštkala hrůzou a zesinala tak, že jsem měl podezření na srdeční slabost. Nakonec jsem nabyl dojmu, že mé milé farníky by bylo lze rozřadit do několika evangelních skupin: nevidomí, hluší a cizinci. Jako za časů Kristových. Vlastně bych zapomněl ještě na jednu rafinovanou kliku: na ty, kdo si prý doma zapomněli brýle. Oproti tomu v živých farnostech je ochotných čtenářů dost. Například v Zubří sestavuje spolehlivá osoba pravidelně rozpis lektorských služeb. Čtenáři se přede mší pečlivě seznamují s úryvkem. Díky tomu se prakticky nestává, že by čtoucí působil nepřipraveným dojmem.

Závěr

Rád bych završil své kázání osobní vzpomínkou na svou první mši. Slavil jsem ji v rodných Záhorovicích na polním oltáři, který stál uprostřed zapůjčené tribuny; byla dosti vysoká a vedlo k ní mnoho schodů. Desítky duchovních vystoupaly a zaujaly místo u sedadel za oltářem. Náhle se ozval dunivý zvuk: podlaha poklesla o dobrých deset centimetrů a zastavila se, viklání však přetrvalo, hlavně v prostoru, kde stál ambon. Tajil se nám dech a dá se říci, že i díky tomu jsme pozorněji naslouchali Božím slovu. Pevné slovo Boha se rozléhalo ještě výrazněji prostřednictvím lidských čtenářů. Po přečtení evangelia přistoupil k obávanému místu primiční kazatel. Když stál za ambonem, nejistě přešlapoval, krokem takřka baletním. „Propadnu se? Vydrží pode mnou ta zrádná podlaha?“ to se mu asi honilo hlavou. Jeho znatelné rozpaky byly o to větší, čím podsaditější tento drahý spolubratr je. „Pán Bůh zaplať za slovo Boží,“ zašvelil lid. Nezřítel se. Všem se nám tehdy ulevilo.

Vedle hlubokých napomenutí vlastně zaznělo mezi řádky ještě jedno nezamýšlené povzbuzení:

„Neboj se, když Boží slovo udrželo mou štíhlou postavu, určitě udrží i tebe!“ „Věř evangeliu, uč evangeliu, žij evangeliu.“³

² <https://www.vaticannews.va/cs/vatikan/news/2019-10/ratzingerovu-cenu-ziskavaji-kanadsky-folozof-taylor-a-burkinafas.html> zobrazeno 1. října 2019. Paul Béré.

³ Pontificale Romanum po druhém vatikánském koncilu 210.